

Türkiye'nin Avrupa Birliği Yolculuğu

Derya Sevinç

Konya, 7 Aralık 2006

Bir “misafir tedirginliği” sendromu

- Türkiye'nin Avrupa Birliği'nin ayrılmaz bir parçası olduğunun farkına hala varamadık
 - ➔ Doğrudan yabancı yatırım stokunun %63'ü AB ülkelerinden
 - ➔ 2005 ihracatımızın %52'si AB-15 ülkelere
- kavga etmeye ve tartışmaya da hazırlıklı olmamız lazım
- Hazmetme (entegrasyon) kapasitesi kavramı statiktir ve muğlaktır; Türkiye'nin potansiyelini hesaba katmamaktadır
- Bizim yapmamız gereken süreci doğru yönetmek ve perspektifimizi kaybetmemek...
 - ➔ nasıl bir perspektif?

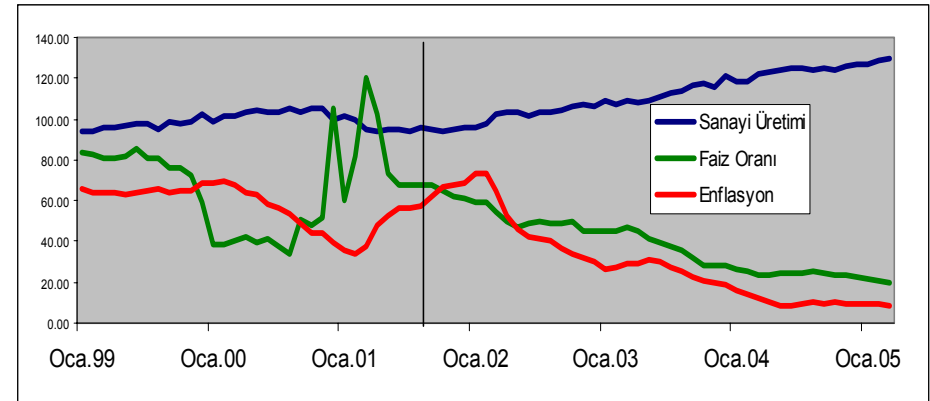
Nasıl bir perspektif?

- Türkiye artık farklı bir döneme girmiştir
- Bir krizle kaybettiklerimizi kazanmaya çalışıyoruz
- Önemli Soru: Bir kuşakta, farklı bir geleceği kazanabilecek miyiz?
 - ➔ Küresel düşünüp bölgesel hareket etmenin zamanı geldi
 - ➔ AB süreci yerelleşmeyi beraberinde getiriyor. Ne demektir yerelleşme?
 - ➔ Bu yeni süreci yönetebilmek için yeterli kapasitemiz var mı?
 - ➔ Bu süreçte yerel medyaya düşen rol nedir?

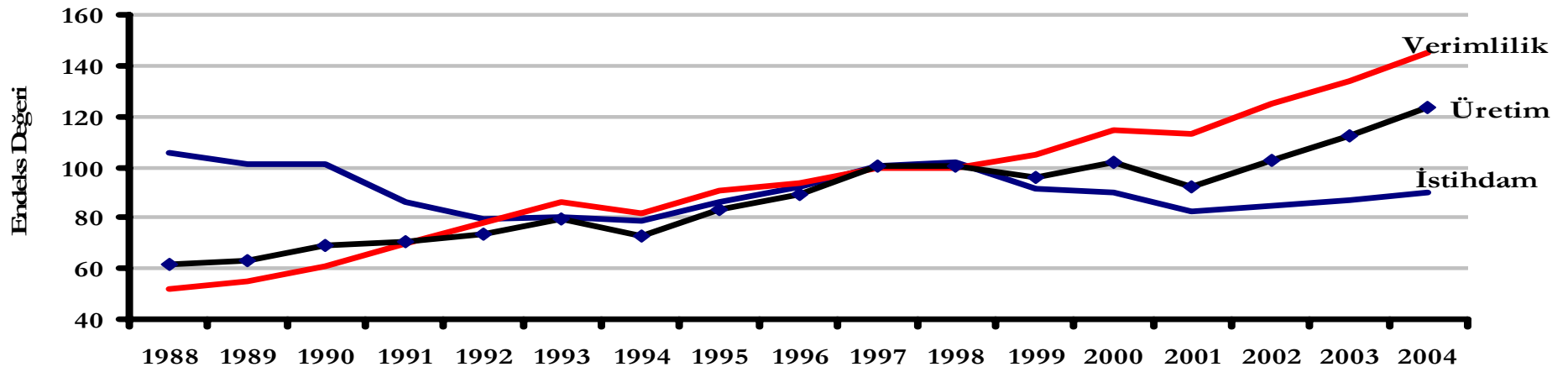
Türkiye geçmiştekilerden farklı bir dönemde

- Enflasyonsuz Büyüme
- Düşmekte olan faizler
- Artan verimlilik
- Türkiye tarihindeki ikinci en uzun büyüme dönemindeyiz

Enflasyonsuz Büyüme Süreci

İmalat Sektöründe Verimlilik, Üretim, İstihdam (1997=100)

Türkiye'deki genel durum ve yeni gündem

Durum hiç de kötü değil

- Yüksek büyüme oranları
- Makroekonomik istikrar
- Yeni ve daha sağlıklı bir iş yapma ortamı
- Küresel ve bölgesel entegrasyon

Ancak, risklerin etkin bir şekilde yönetilmesi gerekiyor

- Cari açık
- Azalmayan işsizlik
- Yaratıcı yıkım
- .. + dışsal şoklar: (i.e. İran, Lübnan, petrol fiyatları, FED faiz oranları, AB ile ilişkiler)

Yeni bir gündeme acil olarak ihtiyaç var

- Öncelikleri belirlenmesi, stratejik planların yapılması ve etkin bir şekilde hayata geçirilmesi
- AB sürecinin risklerin etkisini azaltacak şekilde yönetilmesi
- Yeni ortam için gerekli olan kapasiteyi inşa etmek

Neden dış gelişmeler bu kadar etkili?

- Normalleşme ile birlikte bu ekonomi artık daha karmaşık ve yönetimi daha zor. İki temel nedeni var:

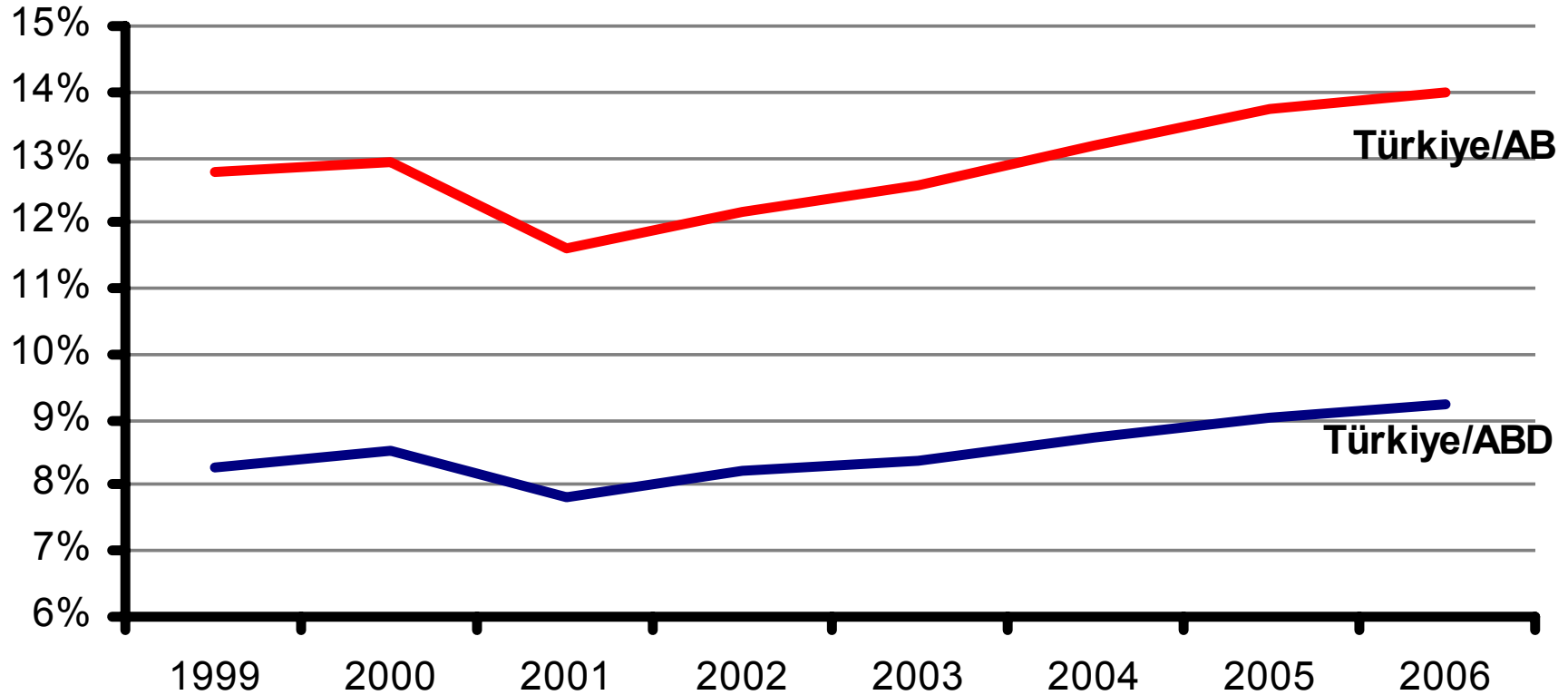
1. Türkiye ekonomisinde büyümeden kaynaklanan bir cari işlemler açığı ve bunun finansmanı problemi var.

Neden dış gelişmeler bu kadar etkili? (2)

2. Türkiye ekonomisinde artık kamu tek başına belirleyici değil.
 - Kamunun tek karar alıcı olduğu sistem 2001 krizi ile birlikte tarihe karıştı.
 - Şimdi ekonomimizde özel karar alıcılar dönemi başladı.
 - Özel karar alıcıların bekleyişleri onların tüketim ve yatırım kararlarını belirliyor.
 - ➔ Tüketici bekleyişleri, şirket yatırım kararları, enflasyon bekleyişleri, vb.

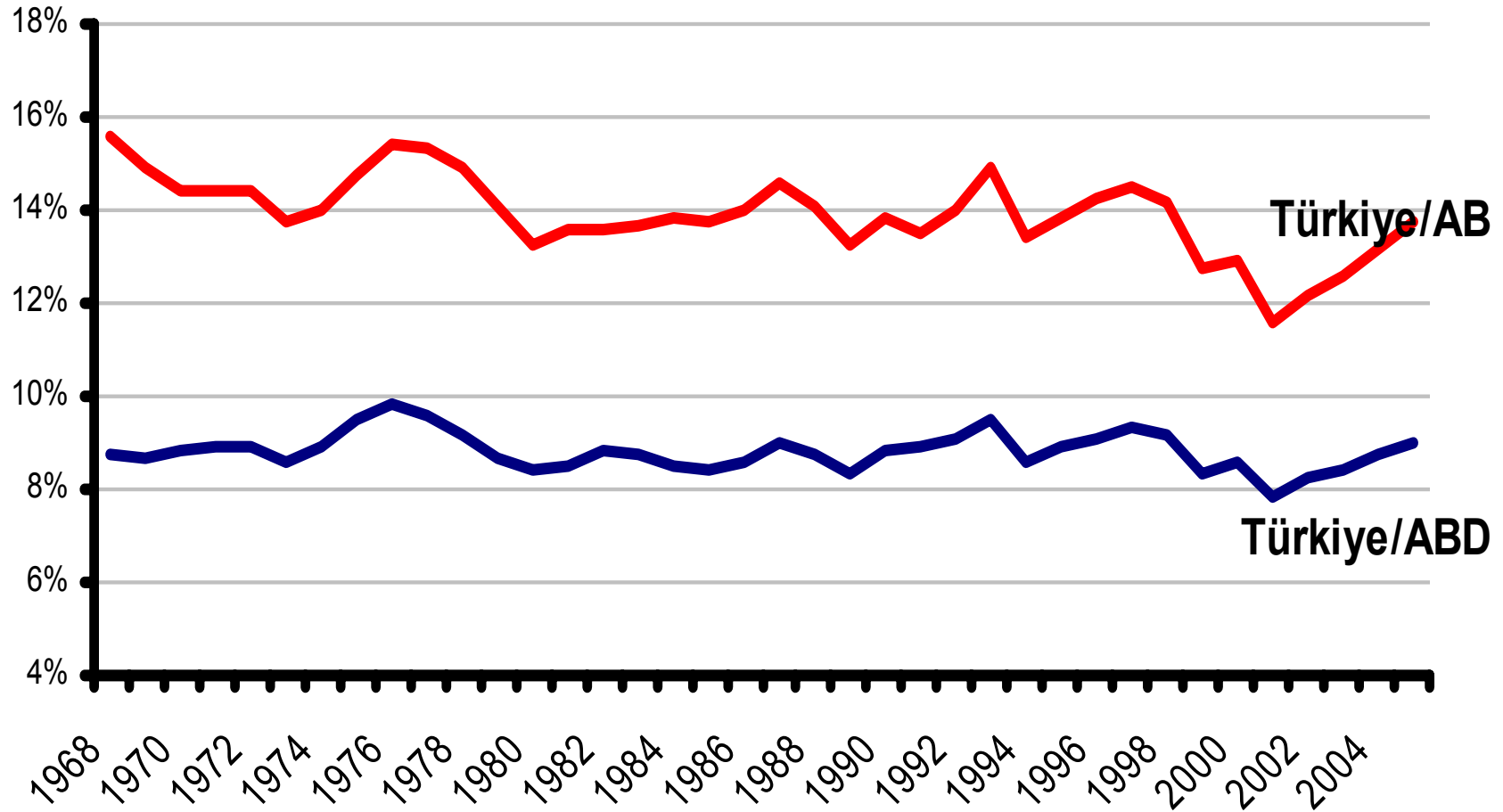
Türkiye'nin son yıllardaki yakınsama performansı

Türkiye Kişi Başına GSMH'nin AB ve ABD'ye oranı, 1999-2006, 2000 sabit fiyatlarıyla

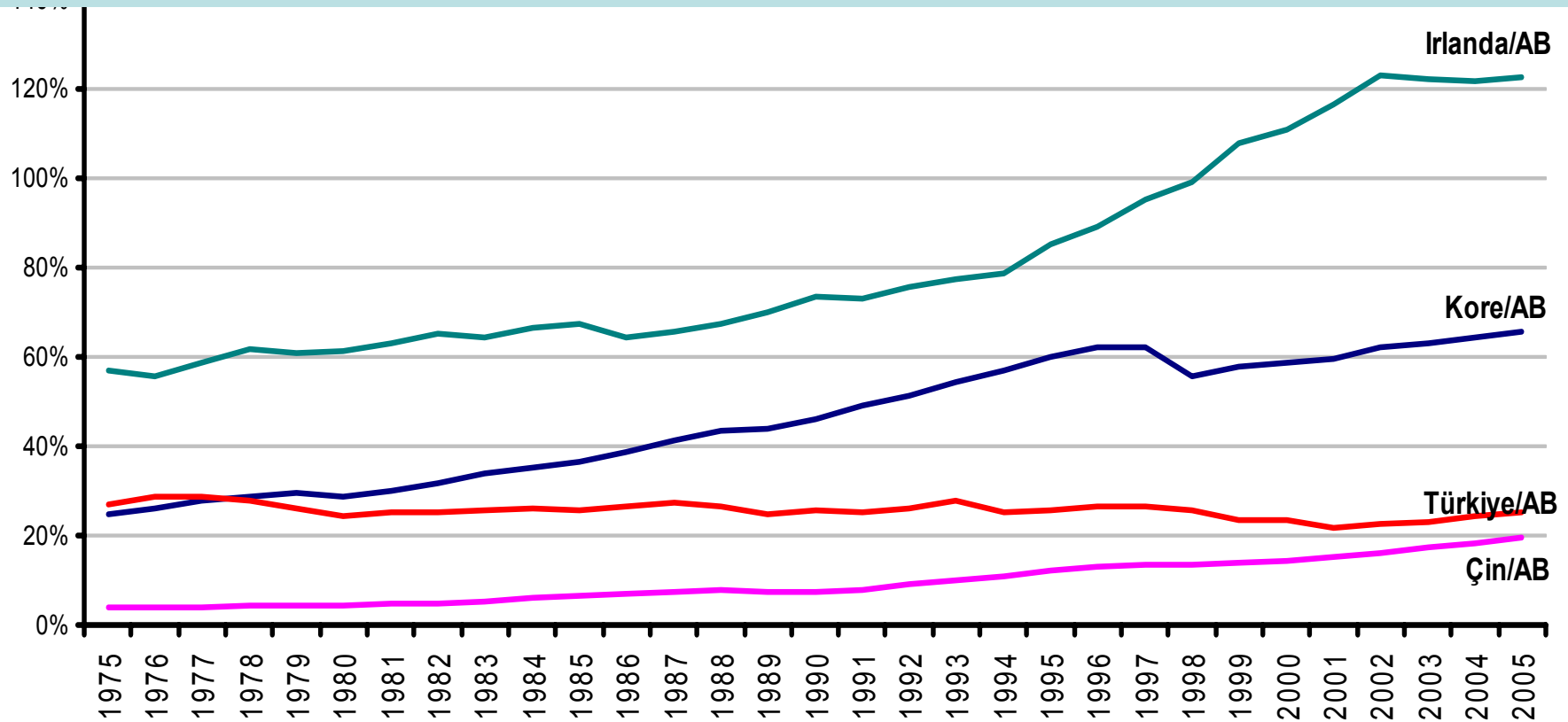
Biz aslında şu anda bir kaç krizle kaybettiklerimizi geri kazanmaya çabalıyoruz...

Türkiye Kişi Başına GSMH'nin AB ve ABD'ye oranı, 1968-2006, 2000 sabit fiyatlarıyla

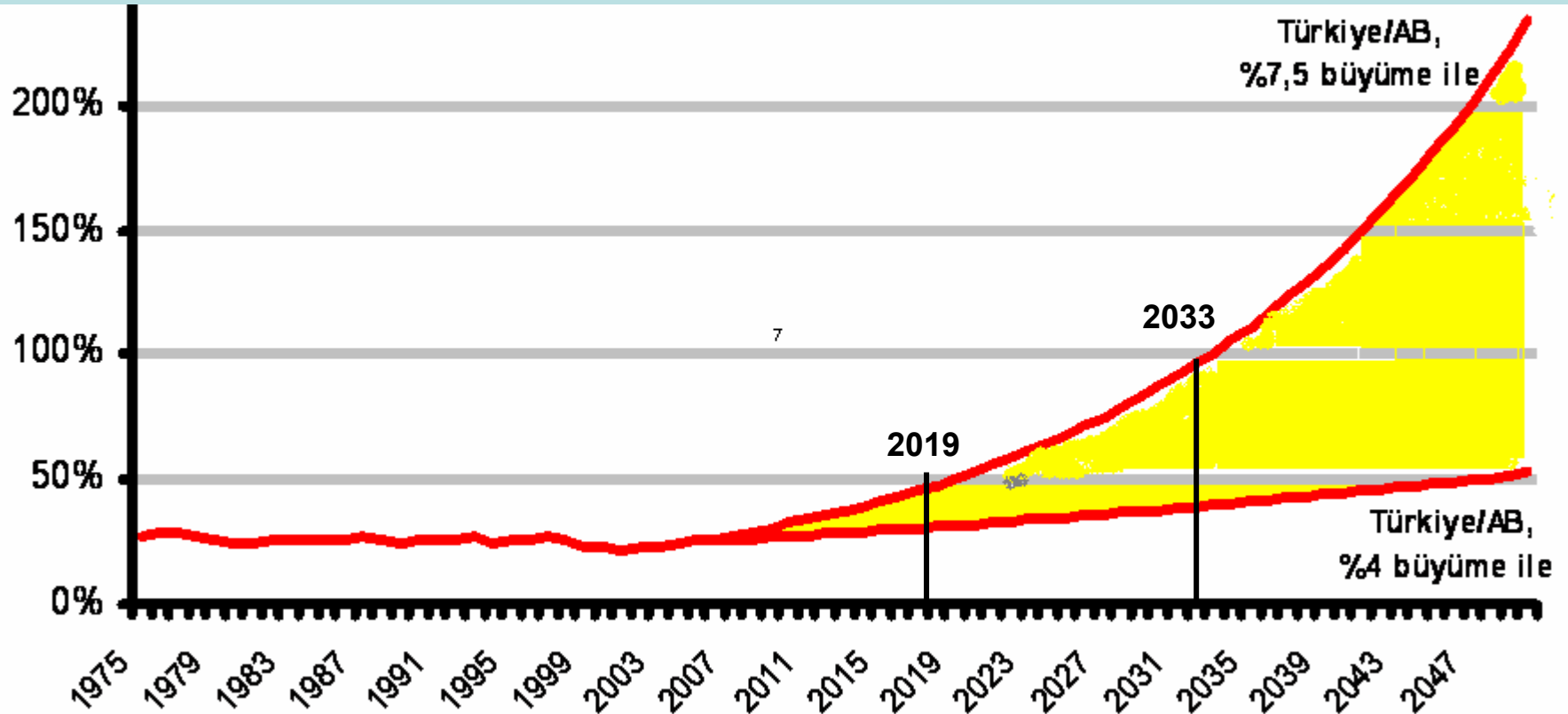
Kaybetmek kader değil, iyi yönetilen ekonomiler “mucizeyi” başarabiliyorlar...

İrlanda, Kore, Türkiye ve Çin için Kişi Başına GSMH'nin AB'ye oranı,
1975-2006, 2000 sabit fiyatlarıyla

Türkiye de son dört yılda büyüdüğü gibi büyüyebilirse AB'yi bir kuşakta yakalayabilir

Türkiye Kişi Başına GSMH'nin AB'ye oranı, 1975-2047, 2000 sabit fiyatlarıyla,
AB için son 10 yıllık büyüme ortalaması olan %2,14 baz alınmıştır.

Türkiye uzun bir dönem boyunca hızlı ve tempolu büyüyebilir mi?

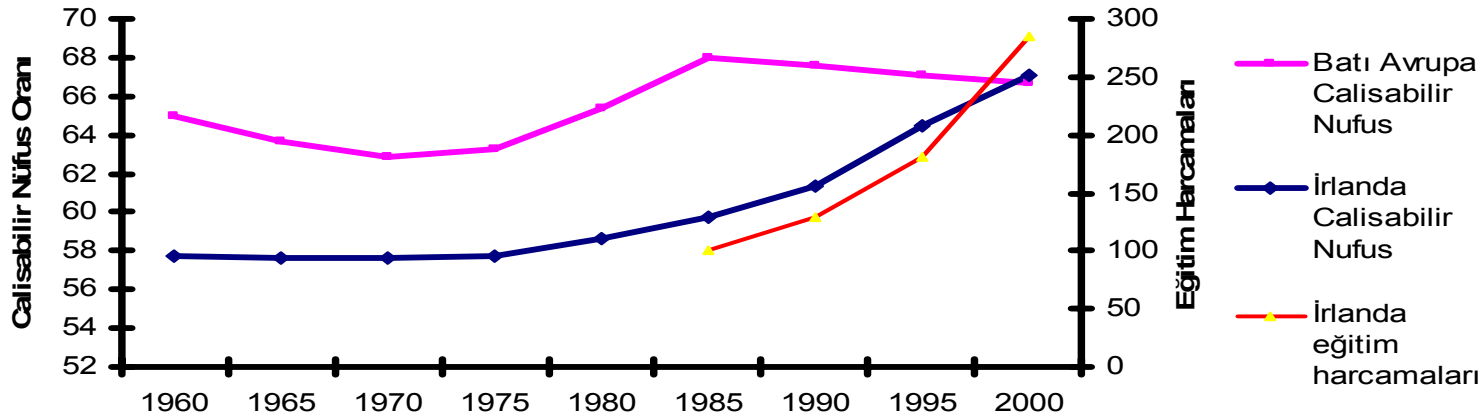
■ İrlanda bunu yapabilmiştir

- Çok sorunluydu ama iç ihtilaflarını uzlaşmayla çözebildi,
- AB sürecini kendi ekonomik çıkarları doğrultusunda yönetebildi,
- Ülkeler için yüzyıllarda bir açılan “demografik fırsat penceresini” eğitime ve insanlarına yatırım yaparak büyümenin motoru haline getirebildi

■ SORU: Türkiye bunları yapamaz mı?

Nüfustan kaynaklanan fırsat penceresi: İrlanda örneği

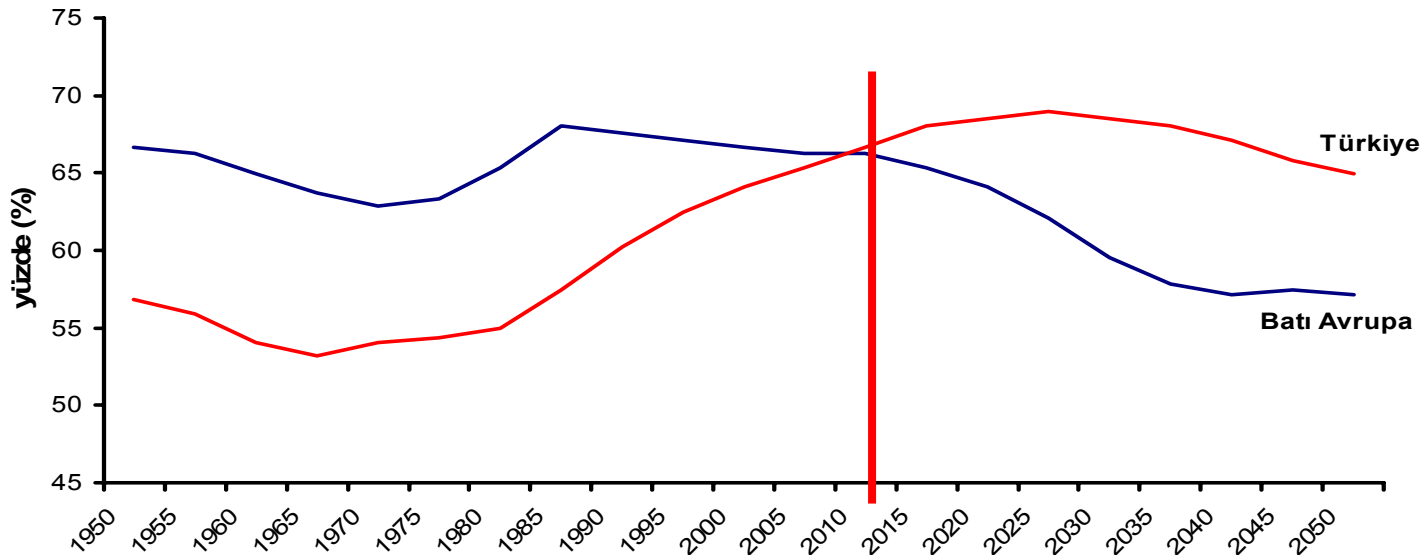
- Çalışabilir nüfus oranı Batı Avrupa ile 2000 yılında eşitlendi, ve 2000 sonrasında Avrupa'nın önüne geçti.
- Bu fırsatı 1985'de gören İrlanda, eğitim harcamalarını üçe katladı.
- 1985-2002 arasında İrlanda ekonomisi yıllık ortalama %6.7 büyüdü (aynı dönemde Türkiye %3.9 büyüdü).
- 1985'de 11,871 \$ olan kişi başına düşen milli gelir, 2005'te 3 kattan fazla artarak 40,000 \$'a yükseldi. (Türkiye'deki ise sadece 1.3 kat arttı.)

Aynı demografik fırsat şimdi Türkiye'nin önündedir

- Büyüme Muhasebesi ne gösteriyor? (Çalışma çağındaki nüfusta artış+işgücüne katılım oranında artış+işgücü verimliliğinde artış)
- Türkiye'de çalışabilir nüfusun toplam nüfusa oranı önemli bir artış trendine girmiştir.
- Bu oran AB ülkelerinde düşme eğilimindeyken, Türkiye'de hızla artmaktadır. 2010'da bu oranın TR ve AB'de eşitlenmesi beklenirken, 2010'dan sonra Türkiye'nin lehine artış gösterecektir.

Çalışabilir Nüfusun Toplam Nüfusa Oranı, Türkiye ve Batı Avrupa

Bu fırsat kendi kendine bizi kurtarmaz;
çok sayıda reformu yapmamız gerekiyor

■ Eğitim seferberliği –(AB?)

- Özel sektörün yeni ihtiyaçlarına göre beceriler
- Beceri dönüşümü
- Kadınların işgücüne katılımı

■ Özel sektöre dayalı büyüme demek şirketlerin büyüyebilmesi demektir, ancak...(Peki, ya AB?)

- Çok sayıda mikro reform gerekmektedir
- Finansmana erişim, rekabet ortamı, devlet yardımları.
- Altyapı reformları: enerji-ulaştırma-telekomünikasyon.
- Kamu ihale kanunu ve servis sektöründe yapılanma.

Şirketlerimizin rekabet gücünü yükseltmek için bölgesel düşünebilme ve hareket edebilme kabiliyeti gerekiyor

- **Kümelenme yaklaşımını** benimsemek zorunda olduğumuz bir dönemdeyiz
- **Rekabet gücü ve kümelenmeye dayalı sanayi politikaları** önem kazanacak
- **Küresel düşünüp, yerel davranabilme** kapasitemizi arttırmamız gerekiyor. (Ya AB?)
 - Küresel düşünebilmek için malumat ihtiyacı
 - Sektörel ve bölgesel eksenlerde kurulacak diyalog mekanizmaları
 - Doğru bir yabancı yatırım stratejisi ile mevcut kümelenmeler güçlendirilebilir, yenilerinin tohumları atılabilir

Bundan sonraki sürecin nasıl olması gerekiyor?

- **BKA'ların kurulma süreci** başladı, ancak bu yeterli değildir.
- **İlk olarak: Yerel kamu kapasitesinin** inşa gereği
 - Yerelleşme sürecinin başlaması gerekiyor.
 - Etkin hizmet ulaştırma kapasitesinin ve becerilerinin yerel düzeyde geliştirilmesi önem kazanıyor.
 - Düşünme kapasitesi ise bir sonraki adım.
 - TEPAV'ın rolü
- **İkinci olarak: Yerel sivil kapasitenin** inşa gereği
 - Odaların rolü; merkezden yerel düzeye
 - Yerel politika analizi ve politika tasarım kapasitesinin geliştirilmesi
 - **Karar alma süreçlerinde şeffaflığın önemi ve medyanın rolü**
 - Üniversite-oda işbirliği
 - TEPAV'ın rolü:
 - Akademik ve Yerel Medya Network Projeleri

TEPAV Nedir?

- Sivil Toplum Kuruluşu değildir. Düşünce üreten bir kuruluştur.
 - ➔ “Bağımsız yapıda kurulması” kararı.
- NGO’dur ama kamu ile birlikte çalışır. Politika analizi yapar, ortak düşünme platformu oluşturur.
- Amaç, günlük olayları anlık kararlarla karşılama geleneğini kırmak, günlük olaylara uzun vadeli ve üzerinde önceden düşünülmüş bir perspektiften bakabilmektir.
- Türkiye özellikle son dönemde acil kararları etraflica düşünmeden almaktadır.
 - ➔ “Stratejik Derinlik” kararları.

TEPAV Projelerinden bazıları:

- Özel sektörün hükümetle kuracağı politika diyalogu için araçlar geliştirmek, gündemin bilgi içeriğini doldurmak
 - ➔ IX. Kalkınma Planı için Sanayi Politikası Raporu (*DPT ile birlikte*)
 - ➔ Yatırım Ortamı Değerlendirme Projesi (*Dünya Bankası ile*)
 - ➔ Rekabet Ortamı Değerlendirme Projesi (*FIAS ve Rekabet Kurumu ile*)
 - ➔ Yükseköğretim Sektörü Projesi (*Dünya Bankası ile*)
- Ekonomik gelişim sürecinin yönetiřimi
 - ➔ Etki analizi kapasitesi oluřturulması
 - ➔ Yerelleşme alışmaları, yerel kalkınma erevesi (*İç İşleri Bakanlığı ve yerel idareler ile*)
 - ➔ Mali izleme ve řeffaflık izleme
- Bölgesel Entegrasyon
 - ➔ Barıř için Sanayi Giriřimi-Filistin (*TOBB ile*)
 - ➔ Karadeniz ve Avrasya Projesi (*TOBB ile*)

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

- Demografik geçiş çok önce başladı, ancak değerlendiremedik:
 - ➔ Becerilerin dönüşümü en az eğitimi kadar önemlidir
- Ülkenin en çok ihtiyacı olan becerilerin verilmesi
 - ➔ Tüm öğrenciler sanayi ile yakın ilişki içindeler
 - ➔ Küresel ekonomide faaliyet gösteren iş adamları yetiştirmek:
 - Yabancı dil, eleştirel düşünmeyi teşvik, farklı alanlarda eğitim
 - ➔ Sektörlerde ticari yenilik yapabilecek mühendisler
 - Yoğun bir üniversite-sanayi işbirliği
 - ➔ Politika analiz edebilen ve tasarlayabilen kamu yöneticileri
 - Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Programı (Harvard ve SAIS)
 - Çok sayıda ülkedeki vaka çalışmalarına odaklanarak, doğru ve yanlış tecrübelerin incelenmesi
 - Bölgeden kamu yöneticileri arasında “network” kurulması
- Sektörel Araştırma Enstitüleri

Teşekkürler

www.tepav.org.tr